

Sectorplan 78 Filterkoek van ontgiften/neutraliseren/ontwateren

I Afbakening

De volgende afvalstoffen vallen onder de reikwijdte van dit sectorplan:

Afvalstoffen	Toelichting
Filterkoek van ontgiften/neutraliseren/ontwateren	Filterkoek van ontgiften, neutraliseren en ontwateren (hierna: ONO-filterkoek) komt vrij bij het ontgiften, neutraliseren en ontwateren van zuren, basen en metaalhoudende afvalwaterstromen. ONO-filterkoek bestaat uit zouten en/of (zware) metalen.

In paragraaf IV is een nadere toelichting opgenomen op de afbakening, alsook een overzicht van afvalstoffen die overeenkomsten vertonen met de afvalstoffen van dit sectorplan, maar vallen onder andere delen van het LAP.

II Minimumstandaard

Minimumstandaard voor vergunningverlening

Onderstaande minimumstandaard houdt geen rekening met de mogelijke aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Als toch ZZS in de afvalstof aanwezig zijn, geldt dat de voorschriften van [REACH](#), de [POP-verordening](#) en/of de beleidslijn ZZS van [hoofdstuk B.14](#), § B.14.4.3 van het beleidskader van toepassing kunnen zijn op de gevraagde activiteit. Deze moeten worden betrokken bij de toetsing aan de minimumstandaard (zie § B.14.5.2).

Afvalstoffen	Minimumstandaard voor verwerking (en eventuele voorwaarden)
ONO-filterkoek	Storten, eventueel na koude immobilisatie, op een daarvoor geschikte stortplaats. Nuttige toepassing is niet toegestaan, ook niet in combinatie met immobilisatie. Uitzondering hierop betreft <ul style="list-style-type: none">recycling (bijvoorbeeld metaal terugwinning) onder voorwaarde dat geen diffuse verspreiding van de zware metalen plaatsvindt en de zware metalen ook niet worden verdeeld over een substantieel groter volume;nuttige toepassing in van natuurlijke barrières voorziene ondergrondse bergplaatsen die moeten worden opgevuld (denk aan zoutcavernes in het buitenland).

De minimumstandaard voor de verwerking van ONO-filterkoek is gewijzigd ten opzichte van LAP2. Vergunningen voor het immobiliseren of anderszins verwerken van ONO-filterkoek dienen binnen een jaar na publicatie in de Staatscourant van LAP3 zodanig te worden gewijzigd, dat het immobiliseren of anderszins verwerken tot een bouwstof, met uitzondering van nuttige toepassing in zoutcavernes met een opvolplicht of opvolnoodzaak, per direct niet meer is toegestaan.

Zie paragraaf V voor een toelichting op de minimumstandaard.

III Grensoverschrijdend transport

Het toetsingskader, de bezwaargronden en de bijbehorende procedures voor overbrenging vanuit of naar Nederland zijn opgenomen in [hoofdstuk B.13](#) 'Grensoverschrijdend transport van afvalstoffen' van het beleidskader.

In [bijlage F.10](#) is een gedetailleerde beslisboom opgenomen t.b.v. het vaststellen of overbrenging t.b.v. een bepaalde verwerking op basis van [hoofdstuk B.13](#) kan worden toegestaan. De uitwerking voor dit sectorplan is hieronder gegeven. Deze uitwerking geldt:

- voor overbrenging binnen de Europese Unie, en
- voor invoer van buiten de Europese Unie en uitvoer naar buiten de Europese Unie, tenzij
 - uit [hoofdstuk B.13](#), paragraaf B.13.2.2 van het beleidskader iets anders volgt en/of
 - toetsing aan verordening [1013/2006/EG](#) (EVOA) al direct leidt tot bezwaar (bijvoorbeeld op basis van art. 36 van de verordening).

Zeer zorgwekkende stoffen

Onderstaand beleid voor overbrenging van afvalstoffen geldt zolang er geen sprake is van verontreiniging met zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Als toch ZZS in de afvalstof aanwezig zijn dan kan dit betekenen dat afgeweken moet worden van de in paragraaf II beschreven verwerking en als gevolg daarvan ook van het onderstaande beleid voor overbrenging. Of overbrenging kan worden toegestaan moet dan getoetst worden aan het beleid voor overbrenging i.r.t. ZZS zoals beschreven in [hoofdstuk B.14](#), § B.14.5.3 van het beleidskader.

Overbrenging vanuit Nederland:

<i>Overbrenging vanuit NL:</i>	<i>In beginsel toegestaan?</i>	<i>Toelichting, voorwaarden of uitzondering</i>
<i>(voorlopige) nuttige toepassing:</i>		
t.b.v. voorbereiding voor hergebruik	NVT	Gezien de aard en/of samenstelling van deze afvalstof.
t.b.v. recycling of, t.b.v. voorlopige nuttige toepassing gevolgd door recycling	Ja	Tenzij uiteindelijk zoveel van de overgebrachte afvalstof wordt gestort dat de mate van nuttige toepassing de overbrenging niet rechtvaardigt (zie het beleidskader hoofdstuk B.13 , § B.13.5.2.).
t.b.v. andere nuttige toepassing		
<i>(voorlopige) verwijdering:</i>		
t.b.v. verbranden	Ja	Tenzij als vervolghandeling een deel van de overgebrachte afvalstof wordt gestort (nationale zelfverzorging).
t.b.v. andere vormen van (voorlopige) verwijdering dan verbranden of storten ¹		
t.b.v. storten	Nee	Op grond van nationale zelfverzorging, tenzij uit de kennisgeving blijkt dat: <ul style="list-style-type: none"> a) deze afvalstof als gevolg van de specifieke aard of samenstelling niet in Nederland kan of mag worden gestort. Zie voor uitgebreide uitleg over deze uitzondering hoofdstuk B.13, § B.13.4.1.2 van het beleidskader. b) het een afvalstof betreft waarvoor geldt dat deze na voorlopige verwerking in Nederland teruggevoerd moet worden naar het land van herkomst om daar te worden gestort. Zie voor uitgebreide uitleg over deze uitzondering hoofdstuk B.13, § B.13.4.1.3 van het beleidskader.

Overbrenging naar Nederland:

<i>Overbrenging naar NL:</i>	<i>In beginsel toegestaan?</i>	<i>Toelichting, voorwaarde of uitzondering</i>
<i>(voorlopige) nuttige toepassing</i>		
t.b.v. voorbereiden voor hergebruik	NVT	Gezien de aard en/of samenstelling van deze afvalstof.
t.b.v. recycling	Ja	Indien de verwerking in overeenstemming is met de minimumstandaard.
t.b.v. andere nuttige toepassing		
<i>(voorlopige) verwijdering</i>		
t.b.v. verbranden	Ja	Indien de verwerking in overeenstemming is met de minimumstandaard.
t.b.v. andere vormen van (voorlopige) verwijdering dan verbranden of storten ¹	Ja	Tenzij als vervolghandeling alsnog een deel van de overgebrachte afvalstof wordt gestort (nationale zelfverzorging).
t.b.v. storten	Nee	Op grond van nationale zelfverzorging, tenzij uit de kennisgeving blijkt dat het een afvalstof betreft afkomstig uit Nederland en die na voorlopige verwerking in het buitenland teruggevoerd moet worden naar het land van herkomst (Nederland), om daar te worden gestort. Zie voor uitgebreide uitleg over deze uitzondering hoofdstuk B.13 , § B.13.4.1.3 van het beleidskader.

¹ Dit betreft alle verwijderingshandelingen anders dan D1 en D10 uit de bijlage I [KRA](#), alsook verwijderingshandelingen niet genoemd in de KRA.

IV Overwegingen bij de afbakening

Filterkoek van ontgiften, neutraliseren en ontwateren (hierna: ONO-filterkoek) komt vrij bij het ontgiften, neutraliseren en ontwateren van zuren, basen en metaalhoudende afvalwaterstromen. ONO-filterkoek bestaat uit zouten en/of (zware) metalen.

Vergelijkbare, maar niet onder dit sectorplan vallende afvalstoffen

Onderstaand – niet limitatief bedoeld – overzicht geeft afvalstoffen weer die vergelijkbaar zijn met de afvalstoffen uit dit sectorplan maar *niet* onder de reikwijdte van dit sectorplan vallen:

Afvalstoffen	Toelichting of verwijzing
Slib uit de waterzuivering	Zie SP16 (Waterzuiveringsslib)
Olie/water/slibmengsels	Zie SP58 (Olie/water mengsels en olie/water/slib mengsels en oliehoudende slibben)
Zwavelhoudend afval	Zie SP72 (Zwavelzuur, zuurteer en overig zwavelhoudend afval)
Waterige afvalstoffen die zijn verontreinigd met PCB's, dioxines (dirty 17), bestrijdingsmiddelen, organotinverbindingen of gebromeerde difenylethers (brandvertragers) en andere baden verontreinigd met zware metalen en/of organische verbindingen	Zie SP73 (Sterk verontreinigde afvalwaterstromen en baden)

Euralcodes in relatie tot dit sectorplan

De volgende Euralcodes *kunnen* betrekking hebben op afval dat valt onder de reikwijdte van dit sectorplan: 190205 en 190206.

Deze opsomming is indicatief. Euralcodes kunnen namelijk relevant zijn voor meerdere sectorplannen. Voor de feitelijke afbakening van wat onder dit sectorplan valt, is paragraaf I van het sectorplan bepalend en niet deze opsomming van Euralcodes (zie ook [hoofdstuk D.5](#) Omgaan met Eural, van het beleidskader).

V Toelichting en specifieke aandachtspunten bij dit sectorplan

Het beleidskader is de basis voor het afvalbeheer en beleidsuitvoering. Dit sectorplan geeft de specifieke invulling van de onderdelen 'minimumstandaard' en 'grensoverschrijdend transport' voor de in de afbakening genoemde afvalstoffen. Waar dit sectorplan afwijkt van het beleidskader is het sectorplan leidend. Het is uitermate belangrijk dat iedereen die betrokken is bij afvalbeheer ook kennis neemt van het beleidskader.

Specifiek voor de praktijk van vergunningverlening zijn de volgende hoofdstukken van het beleidskader in het bijzonder van belang:

- Wettelijke reikwijdte van het LAP ([Deel A.2.3](#)).
- Voorwaarden voor afwijken van het LAP bij vergunningverlening ([Deel A.2.6](#)).
- Het algemene beleid rond het gescheiden houden van afvalstoffen ([Deel B.3](#)).
- Het beleid rond en het vergunnen van inzamelen ([Deel B.4](#)).
- Het beleid rond op- en overslaan van afvalstoffen ([Deel B.5](#)).
- Taken en bevoegdheden van de verschillende overheden betrokken bij afvalbeleid en beleidsuitvoering waaronder ook de provincies en de gemeenten ([Deel C](#)).
- Specifieke aandachtspunten voor vergunningverlening ([Deel D](#) integraal) met specifiek:
 - Het principe van de minimumstandaard voor verwerking ([D.2](#)).
 - Omgaan met de minimumstandaard bij gedeeltelijke (voor)behandeling en het opnemen van sturingsvoorschriften om te borgen dat de totale verwerking conform de minimumstandaard plaatsvindt ([D.2.2.4.2](#)).
 - Aandachtspunten Acceptatie- en verwerkingsbeleid afvalverwerkers ([D.3](#)), met ook aandacht voor specifieke uitzonderingen. Mengen van afvalstoffen ([D.4](#))
- Omgaan met de Eural ([Deel D.5](#)).

Uit het beleidskader, wet- en regelgeving en andere info zijn bovendien ook onderstaande aspecten van specifiek belang:

1. Aandachtspunten t.a.v. de hele verwerkingsketen

Gescheiden houden van de afvalstoffen

Gescheiden houden van afvalstoffen is van belang vanaf het ontstaan van afvalstoffen tot en met het afvalverwerkingsproces, om te zorgen dat de afvalstoffen minimaal volgens de minimumstandaard verwerkt kunnen worden. Basis hiervoor zijn de afvalcategorieën.

ONO-filterkoek die gevaarlijke stoffen bevat – dit zal voor vrijwel alle filterkoek het geval zijn - valt onder categorie 78 van bijlage II van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)²: *filterkoek van het ontgiften, neutraliseren, ontwateren (ONO-filterkoek) die een gevaarlijke afvalstof is*. Op basis van de wetgeving en het beleid rond het gescheiden houden zoals beschreven in [hoofdstuk B.3](#) moeten afvalstoffen van deze categorie in beginsel gescheiden worden gehouden van elkaar, van andere categorieën afvalstoffen en niet-afvalstoffen. Zie het beleidskader [hoofdstuk B.3](#) (Gescheiden houden van afvalstoffen) voor de algemene regels voor het gescheiden houden van afvalstoffen of [hoofdstuk D.4](#) (Mengen van afvalstoffen) voor de voorwaarden waaronder mengen met een vergunning kan worden toegestaan.

Bovendien is het wenselijk om in voorkomende gevallen dat sprake is van een partij afval waarin zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) zitten of die daarmee verontreinigd is, deze partij gescheiden te houden van andere partijen afval die behoren tot dezelfde afvalcategorie. In het geval sprake is van afval (verontreinigd) met een POP-stof, geldt hiertoe zelfs een verplichting vanuit de [POP-verordening](#). Zie ook het specifieke beleid rond mengen en ZZS uit [hoofdstuk D.4](#) paragraaf D.4.2.1 van het beleidskader.

(Potentiele) aanwezigheid van 'zeer zorgwekkende stoffen'

Voor de afvalstoffen van dit sectorplan geldt dat bij de vergunningverlening specifieke aandacht besteed moet worden aan de potentiële en/of occasionele aanwezigheid van 'zeer zorgwekkende stoffen' (ZZS). Om deze reden is bij de paragraaf II en III van dit sectorplan een voorbehoud t.a.v. ZZS gemaakt. Blootstelling van mens of milieu aan deze ZZS moet namelijk worden vermeden. Zodra ZZS in de genoemde afvalstoffen aanwezig zijn kan dit tot gevolg hebben dat de beschreven minimumstandaard alsnog niet kan worden vergund, mengen niet kan worden toegestaan en/of andere afwegingen ten aanzien van overbrenging nodig zijn.

Zie [hoofdstuk B.14](#) van het beleidskader over hoe om te gaan met ZZS in afvalstoffen. Ook in volgende hoofdstukken van het beleidskader wordt aandacht aan omgaan met ZZS besteed: de minimumstandaard ([D.2](#)), mengen ([D.4](#)), mogelijkheden voor recycling ([B.9](#)), acceptatie- en registratiebeleid ([D.3](#)) en beperkingen aan overbrenging van deze afvalstoffen ([B.13](#)).

Om het bevoegd gezag en bedrijven te ondersteunen is geïnventariseerd in welke afvalstoffen ZZS (die zijn vermeld op de autorisatielijst, de restrictielijst en de kandidatenlijst van en in de [POP-verordening](#)) kunnen voorkomen boven de concentratiegrenswaarde LAP. Het resultaat van deze inventarisatie – die overigens niet uitputtend is – is weergegeven in het Rapport 'ZZS in afvalstoffen – versie 2019' dat is te downloaden bij de [achtergronddocumenten](#) op LAP3.nl.

2. Aandachtspunten t.a.v. producent/ontdoener van de afvalstoffen

In artikel 3.39 (mengen voorafgaand aan inzameling of afgifte) van het Bal is het mengen van afvalstoffen, behoudens enkele uitzonderingen, als een milieubelastende activiteit aangewezen. In artikel 3.40 van het Bal is geregeld in welke gevallen het mengen van afvalstoffen vergunningplichtig is en in welke gevallen niet. Gevaarlijke afvalstoffen moeten altijd gescheiden worden gehouden. Voor niet gevaarlijke afvalstoffen geldt dat deze gescheiden gehouden moeten worden voor zover dit op basis het LAP gevergd wordt. Dit is uitgewerkt in [hoofdstuk B.3](#), paragraaf B.3.4 van het beleidskader.

Wil een bedrijf afvalstoffen die gescheiden moeten worden gehouden toch mengen, dan is die activiteit vergunningplichtig. [Hoofdstuk D.4](#) van het beleidskader beschrijft onder welke voorwaarden het mengen van afvalstoffen kan worden vergund.

3. Aandachtspunten t.a.v. inzameling/vervoer van de afvalstoffen

De onder 1 genoemde aandachtspunten rond gescheiden houden van de afvalstoffen zijn ook van belang bij inzameling/vervoer ten einde de verwerking volgens de minimumstandaard niet te frustreren (doelmatigheidsprincipe). Hiervoor is op grond van artikel 10.47 eerste lid van de [Wet](#)

² De lijst met afvalcategorieën is overgenomen in [bijlage 5](#) van dit LAP en waar nodig van extra toelichting voorzien.

[milieubeheer](#) in het [Besluit inzamelen afvalstoffen](#) een bepaling opgenomen (artikel 1b) dat ook inzamelaars afvalstoffen die gescheiden worden aangeboden, gescheiden moeten houden. Dit geldt voor alle afvalstoffen.

4. Aandachtspunten t.a.v. het verwerken van de afvalstoffen

Mengen t.b.v. verwerking (algemeen)

Zoals onder 1 is aangegeven dient deze afvalstof gescheiden te worden gehouden van andere afvalstoffen en niet-afvalstoffen, tenzij in de vergunning of op basis van algemene regels is bepaald dat deze afvalstof mag worden gemengd met andere afvalstoffen of met niet-afvalstoffen. Zie de voorwaarden voor het vergunnen van menghandelingen zijn opgenomen in [hoofdstuk D.4](#) van het beleidskader.

Ook gelden mogelijk restricties rond mengen als gevolg van de potentiële en/of incidentele aanwezigheid van specifieke zeer zorgwekkende stoffen ([hoofdstuk D.4](#), paragraaf D.4.2.1 van het beleidskader).

Toelichting op de minimumstandaard

De minimumstandaard voor ONO-filterkoek is storten. Met storten worden de risico's op verspreiding van toxische stoffen beperkt, en daarom is storten op een daarvoor geschikte stortplaats met de vereiste voorzieningen uit milieuoogpunt acceptabel.

Een hoogwaardiger verwerking dan storten is slechts voor een beperkt deel van ONO-filterkoek mogelijk. Het vastleggen van een minimumstandaard op een hoogwaardiger niveau is daarom geen optie.

De minimumstandaard sluit hoogwaardiger vormen van verwerking, zoals metaalterugwinning, niet uit. Wel is alternatieve verwerking aan strikte voorwaarden gebonden. De afvalstroom is immers het resultaat van het concentreren van verontreinigingen uit meer volumineuze afvalstromen en het is ongewenst om de betreffende verontreinigingen vervolgens alsnog diffuus in het milieu te gaan verspreiden. Om die reden is het verwerken tot bouwstoffen bijvoorbeeld niet toegestaan. Het is ook niet de bedoeling om de ONO-filterkoek met zoveel andere afvalstoffen te verwerken dat door verdunning een nuttig toepasbaar materiaal ontstaat. Daarmee zou het eerst concentreren van vervelende verontreinigingen in een koek weer geheel teniet worden gedaan en zouden de afgevangen verontreinigingen alsnog diffuus worden verspreid. Daarom is bij de minimumstandaard aangegeven dat wegens het risico op diffuse verspreiding van zware metalen hoogwaardiger verwerken dan storten alleen onder de daar genoemde voorwaarden is toegestaan.

Immobiliseren of anderszins verwerken van ONO-filterkoek tot bouwstof is niet toegestaan. Hierbij vindt immers verspreiding van metalen plaats. Zie verder [hoofdstuk D.4](#), § D.4.4.5 van het beleidskader.

Nuttige toepassing als opvulmateriaal van zoutcavernes met een opvulplicht of opvulnoodzaak leidt niet tot verspreiding van metalen en kan wel worden toegestaan. Deze toepassing vindt uitsluitend in het buitenland plaats.

Inzet in noodzakelijke voorzieningen op stortplaatsen

In het beleidskader [hoofdstuk B.12](#), § B.12.9.2 is verwoord dat bij gebruik in 'noodzakelijke voorzieningen op stortplaatsen' de inzet van ter verwijdering aangeboden materialen de voorkeur heeft boven de inzet van bouwstoffen, al dan niet geproduceerd uit afvalstoffen. Dit betekent dat gebruik van ONO-filterkoek voor het aanleggen van 'noodzakelijke voorzieningen op stortplaatsen' geschikt kan zijn en prefereert boven het gebruik van uit afvalstoffen geproduceerde bouwstoffen die in principe niet verwijderd mogen worden.

BREF in relatie tot de minimumstandaard

Bij het vaststellen van de minimumstandaard voor de afvalstoffen die vallen onder dit sectorplan zijn de BBT-referentiedocumenten (BREFs) betrokken, die zijn opgesteld in het kader van de [richtlijn industriële emissies](#) (RIE) en voorheen in het kader van de in de RIE opgenomen IPPC-richtlijn. In de BREFs zijn de beste beschikbare technieken (BBT) beschreven voor bedrijfstakken of activiteiten. Bij de vergunningverlening moet rekening worden gehouden met deze BBT-conclusies. Om die reden is getoetst of ook de beschreven minimumstandaard hiermee niet in strijd is.

De BREF Leerlooiërijen bevat een als BBT aangemerkte bepaling voor de afvalstoffen die onder dit sectorplan vallen die voorschrijft dat de afvalstof ten minste een specifieke verwerking moet ondergaan. Daar waar de BREF verdergaande of meer specifieke eisen stelt dan de

minimumstandaard moet de vergunningverlener per specifiek geval beoordelen of de betreffende passage uit de BREF betekent dat vergunningverlening conform de minimumstandaard onvoldoende hoogwaardig is en de eisen uit de BREF uitgangspunt moeten zijn voor vergunningverlening.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van relevante passages uit de BREF waarin specifieke eisen staan ten aanzien van de verwerking van afvalstoffen. Het is de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag om te borgen dat met de bepalingen uit deze passages rekening gehouden wordt bij de vergunningverlening

Relevante passages in de BREFs voor vergunningverlening:

Afvalstoffen	BREF	BBT	Specifieke eis BREF*
Chroomhoudend slib leerlooierijen	Leerlooierijen	24	Terugwinnen van chroom voor hergebruik in leerlooierij of andere industrie

* De termen m.b.t. de verwerking in de BREFs komt niet altijd overeen met de terminologie volgens het LAP

VI Actualisatie vergunningen

Om ervoor te zorgen dat afvalstoffen zo hoogwaardig mogelijk worden verwerkt en dat voor vergelijkbare bedrijven vergelijkbare eisen gelden, is het van belang dat vergunningen worden geactualiseerd als de minimumstandaard wordt gewijzigd. Artikel 8.98, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) verplicht het bevoegd gezag om binnen een jaar nadat een nieuw LAP of gewijzigd LAP is gaan gelden na te gaan of de vergunning voldoet aan de minimale hoogwaardigheid van verwerking van afzonderlijke afvalstoffen of categorieën afvalstoffen zoals beschreven in het afvalbeheerplan. Indien noodzakelijk dienen de vergunningvoorschriften binnen de genoemde termijn te worden aangepast (artikel 8.99, tweede lid, onder b, van het Bkl) (zie ook [hoofdstuk D.6](#) van het beleidskader).

De minimumstandaard voor de verwerking van ONO-filterkoek is gewijzigd ten opzichte van LAP2. Daardoor is toepassing als bouwstof van ONO-filterkoek na immobilisatie of andere verwerking niet toegestaan, met uitzondering t.b.v. toepassing in zoutcavernes met opvulplicht of opvulnoodzaak. Vergunningen voor het immobiliseren of anderszins verwerken van ONO-filterkoek dienden binnen een jaar na publicatie in de Staatscourant van LAP3 zodanig te worden gewijzigd, dat het immobiliseren of anderszins verwerken tot een bouwstof, met uitzondering t.b.v. toepassing in zoutcavernes met opvulplicht of opvulnoodzaak, niet meer is toegestaan. Het opnemen van een overgangstermijn is niet nodig, zodat de wijziging zal ingaan op het moment dat de wijziging van de vergunning in werking is getreden.